

Llywodraeth Cynulliad Cymru
Welsh Assembly Government

Astudiaeth o fodellau o lety a chefnogaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref

Crynodeb gwaith

Yr ymchwil

Comisiynodd Llywodraeth y Cynulliad astudiaeth o fodelau o lety a chefnogaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref. Amcanion y gwaith ymchwil oedd darparu ar gyfer awdurdodau lleol a'u partneriaid ddealltwriaeth fanwl o:

- yr amrywiaeth o fodelau o lety sy'n bodoli yn y DU a thu hwnt i'w ffiniau ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref 16-24 oed
- addasrwydd cymharol pob model ar gyfer gwahanol grwpiau
- effeithioldeb pob model o safbwynt canlyniadau, ac
- ystyriaethau gwerth am arian

Nod yr ymchwil oedd darparu gwybodaeth a fydd yn rhoi i awdurdodau lleol (ac eraill) sail o dystiolaeth a fframwaith strategol ar gyfer cynllunio sbectrwm addas o ddarpariaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref yn y tymor canol i'r tymor hir.

Edrychodd yr ymchwil ar bob math o bobl ifanc sengl ddigartref, p'run ai eu bod wedi eu hatgyfeirio gan dimau gwasanaeth digartrefedd awdurdodau lleol, timau plant sy'n derbyn gofal y gwasanaethau cymdeithasol neu dimau troseddwy'r ifanc, ond rhoddwyd sylw neilltuol i ymadawyr â gofal a throseddwy'r ifanc.

Methodoleg

Gwnaed yr ymchwil rhwng mis Hydref 2006 a mis Mai 2007 ac roedd mewn dau gam. Nod cam cyntaf yr ymchwil oedd:

- datblygu teipoleg o lety a chefnogaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref
- nodi'r amrywiaeth o anghenion sydd gan y grŵp hwn, yn cynnwys anghenion lluosog cymhleth
- casglu gwybodaeth berthnasol am effeithioldeb gwahanol fodelau o lety, a datblygu honno ymhellach yn ystod ail gam yr ymchwil

Datblygwyd y canlyniadau uchod ar sail arolwg o amrediad o strategaethau digartrefedd o Gymru a gwledydd eraill, sampl o Gynlluniau Gweithredol Cefnogi Pobl a gwybodaeth mapio anghenion cysylltiedig ac amrywiaeth eang o adroddiadau a ffynonellau eraill, yn cynnwys adroddiadau adrannau llywodraeth, ymchwil a llenyddiaeth ryngwladol.

Nod ail gam yr ymchwil oedd canfod addasrwydd, effeithioldeb a gwerth am arian pob un o'r modelau a nodwyd yn y cam cyntaf. Gwnaethpwyd hynny drwy:

- ystyried gwerthusiadau cyhoeddedig perthnasol o fodelau o lety a chefnogaeth a nodwyd yn ystod cam cyntaf yr ymchwil
- dadansoddi data perthnasol, yn cynnwys sampl o 20 o ganlyniadau blynyddol Grant Refiniw Cefnogi Pobl gan chwe sefydliad sy'n arbenigo mewn gwasanaethau i bobl ifanc
- dadansoddi gwybodaeth sydd ar gael gan sefydliadau yn Lloegr y cydnabyddir eu bod yn cynrychioli arfer da o ran darparu gwasanaethau effeithiol ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref.

- gwneud cyfres o gyfweiliadau ffôn lled-strwythuredig gyda cynrychiolwyr budd-ddeiliaid o sefydliadau cenedlaethol, arweinwyr timau digartrefedd, rheolwyr timau ymadael â gofal, a rheolwyr Timau Troseddu Ieuencid mewn 11 o awdurdodau lleol yng Nghymru a oedd yn cynrychioli cefndiroedd gwledig, trefol a'r cymoedd, a staff uwch mewn 16 o sefydliadau (cymdeithasau tai a sefydliadau sector gwirfoddol) sy'n darparu llety a chefnogaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref yng Nghymru.
- gwneud dwy astudiaeth unigol, i ddysgu mwy am arfer da a ddaeth i'r amlwg yn gynharach yn yr ymchwil ac archwiliad pellach o lenyddiaeth ryngwladol. Gwnaed y naill astudiaeth mewn ardal drefol a'r llall mewn ardal wledig, ac roeddynt yn cynnwys cyfweiliadau gyda staff uwch yn y maes tai a chynrychiolwyr Cefnogi Pobl o'r ddau awdurdod lleol, y rheolydd ymadael â gofal a rheolydd y Tîm Troseddu Ieuencid, a grŵp ffocws gyda phobl ifanc sengl ddigartref

Casgliadau

Ar hyn o bryd, mae cryn bwyslais ar ddatblygu polisi ar gyfer pobl ifanc ac ynglŷn â nhw, ar lefel y DU, Cymru a Lloegr. Mae fframweithiau polisi ieuencid yn gyfuniad o ffyrdd hollgyffredinol o fynd ati a rhai wedi eu targedu, gyda mwy o bwyslais ar ddulliau hollgyffredinol yng Nghymru. Cafodd datblygiad polisi mewn perthynas â digartrefedd ieuencid sylw mawr hefyd. Bydd darpariaeth a defnydd mwy effeithiol o lety a chefnogaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref yn hanfodol er mwyn cyflawni nodau polisi cenedlaethol yng Nghymru a'r targedau digartrefedd cysylltiedig.

Anghenion

Mae anghenion pobl ifanc sengl ddigartref yn amrywiol ac yn ddynamig, ac nid ydynt bob amser yn cael eu hystyried ar wahan i anghenion pobl sengl ddigartref yn eu crynswth. Mae'r sbectrwm o anghenion a ddatblygwyd yn ystod yr ymchwil yn darparu gwybodaeth ynglŷn â sefyllfaoedd byw blaenorol a'r problemau y gall fod angen cefnogaeth ar eu cyfer, ar y cychwyn cyntaf ac yn y tymor hwy. Gall pobl ifanc symud yn gyflym o'r naill categori i'r llall.

Mae gan gyfran o bobl ifanc sengl ddigartref lefel isel o anghenion. Wrth i'r anghenion fynd yn fwy cymhleth, mae'n bwysig mynd i'r afael â phroblemau fel camddefnyddio sylweddau, camdriniaeth ac/neu iechyd meddwl gwael yn ogystal â sgiliau bywyd. Yn ychwanegol at hyn oll, mae cydweithio rhwng asiantaethau yn mynd yn bwysicach, mae asesu risg yn effeithiol a rheoli risg yn hollbwysig, ac mae mwy o angen continwrm neu sbectrwm o wasanaethau y gall pobl ifanc symud o'u mewn. Gall anghenion rhai 16 a 17 oed fod yn wahanol iawn i eiddo rhai 18-24 oed. Mae'n ddadl yng Nghymru ar hyn o bryd ynglŷn ag a ddylid cael pobl ifanc yn fwriadol ddigartref. Mae dadl o blaid dileu'r syniad o fwriad gan roi lle i bobl ifanc ddysgu oddi wrth eu camgymeriadau heb gael eu cosbi. Fodd bynnag, onid ymdrinir â gwendidau eraill yn y system o safbwynt pobl ifanc sengl ddigartref, gallai dileu bwriad ar gyfer y grŵp oedran hwn wneud dim mwy na chreu drws tro i mewn i system nad yw, o safbwynt y rhai â'r anghenion mwyaf cymhleth, yn darparu llety a chefnogaeth addas. Nid yw dileu'r syniad o fwriad yn ateb i holl broblemau ymdrin yn fwy effeithiol â digartrefedd ieuencid yng Nghymru.

Y ddarpariaeth

Mae'r deipoleg o fodolau o lety a gwasanaethau sydd ar gael i bobl ifanc sengl ddigartref a ddatblygwyd yn ystod yr ymchwil yn cynnwys y mwyafrif o'r mathau o ddarpariaeth sydd

ar gael yn y DU ar hyn o bryd. Mae'r deipoleg yn nodi un ar hugain o fathau o ddarpariaeth o fewn pum categori. Mae'r deipoleg yn cynnwys gwybodaeth am y llety ei hun, lefel a natur y gefnogaeth a ddarperir, llwybrau atgyfeirio nodweddiadol, hyd yr arhosiad, a symud ymlaen.

Mae bylchau sylwedol yn ddarpariaeth Cymru o lety a chefnogaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref, yn enwedig ddarpariaeth ar gyfer pobl ifanc ag anghenion cymhleth, ddarpariaeth frys, ac mae diffyg cyfleusterau carchar/diogel yng Nghymru. Gall problemau amseru amharu ar y ddarpariaeth ar gyfer pobl ifanc sy'n cael eu rhyddhau o'r carchar (h.y. dichon fod llety addas a chefnogaeth yn bodoli, ond heb fod lle ar gael yr union adeg y mae ei angen).

Mae'r proffil o'r gwasanaethau a ddarperir mewn dwy ardal (y naill yn drefol, y llall yn wledig) yn dangos fod lleoliad a ffactorau daearyddol yn hanfodol o ran pennu sut y mae gwasanaethau'n cael eu darparu. Gall yr hyn sy'n gweithio'n dda mewn lleoliad trefol fod yn amhriodol neu'n anodd iawn ei ddarparu mewn lleoliad gwledig.

Yn y rhan fwyaf o fathau o wasanaeth, nid oes cydberthynas glir rhwng y model llety a'r anghenion y ddarperir ar eu cyfer yn y math neilltuol hwnnw o wasanaeth.

Effeithioldeb

Dylid gallu cynnig amrywiaeth o wasanaethau i bobl ifanc sengl ddigartref er mwyn i'r ddarpariaeth gael ei harwain gan angen ac i bobl ifanc gael rhywfaint o ddewis. Roedd yr angen am amrywiaeth o wasanaethau ar gyfer y grŵp yma o gleieintiaid yn un o ganlyniadau ymchwil yn yr Alban a fu'n gwerthuso project unigol ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref: *'dim ond un gwasanaeth ydyw y dylid ei leoli o fewn rhwydwaith strategol ehangach o wasanaethau ac adnoddau'* (Communities Scotland, 2007).

Un o gasgliadau canolog yr ymchwil hon yw fod angen ffyrdd penodol o ymateb i anghenion pobl ifanc â'r lefelau isaf ac uchaf o anghenion am lety a chefnogaeth. Bydd darparu llety a chefnogaeth addas ar gyfer y rhai â'r lefelau isaf ac uchaf o anghenion yn caniatáu i'r bobl ifanc hynny sydd rhwng y ddau begwn hyn i gael gwell mynediad i'r gwasanaethau presennol a chael eu hanghenion wedi eu diwallu ganddynt. Gallai pobl ifanc dros 18 oed â lefel isel o anghenion symud yn gyflym drwy'r gwasanaethau, a bwrw bod digon o lety addas ar gael ar gyfer pobl sengl.

Drwy ddadansoddi'r defnydd a wneir o'r gwasanaethau presennol, a'r tueddiadau datblygu o fewn y gwasanaethau hyn, gallasom nodi pa fathau o wasanaeth sydd yn fwyaf effeithiol mewn gwahanol leoliadau daearyddol. Mae'n amlwg yr amharir ar effeithioldeb gwasanaethau mewn rhai ardaloedd oherwydd problemau gweithredol fel anghydweddiad anghenion â gwasanaethau, prosesau mynediad ac asesu gwael, gallu a sgiliau'r gweithlu, gwaith partneriaeth aneffeithiol a diffyg llety symud-ymlaen.

Ar hyn o bryd, mae yna ddiffyg mecanwaith y cytunwyd arno i werthuso effeithioldeb gwahanol fathau o lety a chefnogaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref, naill ai o safbwynt cost effeithioldeb nac o safbwynt y canlyniadau i bobl ifanc. Mae'n bwysig ystyried effeithioldeb y ddarpariaeth gyflawn ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref mewn ardal neilltuol yn ogystal ag effeithioldeb projectau neu gynlluniau unigol.

Argymhellion

Rydym yn argymhell y dylai comisiynwyr a darparwyr gwasnaethau llety a chefnogaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref ddefnyddio'r sbectrwm o angen a'r deipoleg a ddarperir yn yr adroddiad llawn i ddadansoddi'r ddarpariaeth gyfredol ar gyfer y grŵp hwn o gleientiaid yn eu hardal.

Ceir argymhellion pellach isod, o dan gyfres o benawdau.

Sicrhau'r amrediad priodol o lety a chefnogaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref

Dylai comisiynwyr a'u partneriaid:

- geisio creu amrywiaeth o opsiynau llety a chefnogaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref yn eu hardal. Rhaid i'r amrediad neilltuol a ddatblygir mewn unrhyw ardal ddal i lynu'n glos wrth y dystiolaeth o angen a gasglwyd gan y tîm Cefnogi Pobl (gan mwyaf, ond gyda rhai eithriadau)
- sicrhau y datblygir llety brys penodol ar gyfer pobl ifanc 16 i 18 oed fel na fydd yn rhaid iddynt gael eu lletya mewn hostel i oedolion. Gallai'r llety hwn fod yn dŷ bychan wedi ei rannu, yn ddarpariaeth craidd a chlwster, cymorth hyblyg neu wasanaeth lletya ar aelwyd â chefnogaeth
- osgoi, lle bynnag y bo modd, datblygu gwasnaethau seiliedig ar lety sy'n ymdrin â phroblem benodol ar gyfer pobl ifanc (e.e. ar gyfer pobl ifanc sy'n ymddwyn yn droseddol, sydd â phroblemau iechyd meddwl, ac ati) ac eithrio pan fo'r gwasanaethau hynny ar gyfer pobl ifanc sydd wedi dioddef camdriniaeth, ac yn rhai unrhyw. Os penderfyna sefydliadau ddatblygu'r fath wasanaethau, dylent fod yn wasanaethau heb fod yn gysylltiedig ag un safle (h.y. gwasanaethau cymorth hyblyg).
- sicrhau fod tai wedi eu rhannu ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref mor effeithiol ag sy'n bosibl drwy beidio â gorddibynnu ar y math hwn o ddarpariaeth. Yn hanesyddol, ystyrir tai wedi eu rhannu yn gonglfaen y ddarpariaeth ar gyfer pobl ifanc, yn enwedig mewn ardaloedd trefol, ond mae'r gwasanaeth yn fwyaf effeithiol pan fydd yn bodoli/yn cael ei ddatblygu fel rhan o amrediad o ddarpariaethau mewn ardal
- ystyried datblygu, neu ehangu, cynlluniau lletya ar aelwyd â chefnogaeth y gellir eu defnyddio ar gyfer arhosiad byr iawn, tebyg i lety argyfwng (e.e. tra bod prosesau asesu neu gyfryngu yn mynd rhagddynt) ac ar gyfer arosiadau tymor-hwy fel y bo'n briodol
- edrych yn fwy creadigol ar opsiynau i ddatblygu gwasanaethau sy'n osgoi gorfod ceisio caniatâd cynllunio, fel defnyddio llety anghenion cyffredinol i ddarparu llety wedi ei rannu ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref ag anghenion lefel-isel.

Cau'r bylchau yn y ddarpariaeth

Dylai Llywodraeth y Cynulliad archwilio'r drefn gyllido bresennol er mwyn ymdrin â'r bylchau cyfredol mewn gwasanaethau, yn cynnwys:

- sicrhau y gall cyfleusterau un-safle brys (yn enwedig ar gyfer pobl ifanc 16-18) gael eu datblygu a'u bod yn ymarferol yn ariannol (e.e. drwy gyfrwng pennu tariff Grant

Refiniw Cefnogi Pobl uwch yn benodol i'r diben hwn, neu drwy i Lywodraeth y Cynulliad ddatgan ei bod yn disgwyl i wasanaethau cymdeithasol gefnogi'r fath wasanaethau ar gyfer pobl ifanc mae arnynt ddyletswydd iddynt)

- annog cynllunio rhanbarthol a gweithgaredd comisiynu er mwyn ateb anghenion pobl ifanc sy'n mynd yn ddigartref a sicrhau bod y fath weithgaredd yn cael ei fonitro
- ehangu cynlluniau lletya ar aelwyd â chefnogaeth a gwneud mwy o ddefnydd ohonynt (e.e. ar gyfer arosiadau brys ac ar gyfer pobl â lefel uchel o anghenion cymhleth) drwy ddatblygu systemau cyllido (drwy gyfrwng Grant Refiniw Cefnogi Pobl neu'r gwasanaethau cymdeithasol) a fydd yn sicrhau fod pobl sy'n darparu'r fath lefydd yn cael eu gwobrwyo'n ariannol i raddau sydd o leiaf yn gymesur â'r hyn a delir i ofalwyr maeth

Dylai Llywodraeth y Cynulliad sefydlu grŵp llywio aml-ddisgyblaethol i ystyried sut y gellir ateb anghenion pobl ifanc sydd â'r anghenion mwyaf cymhleth. Mae atodiad yn yr adroddiad llawn yn rhoi gorolwg o sefydliadau a allai fod yn rhan o'r grŵp hwn a sut y gallai weithio. I grynhoi, dylai'r grŵp ganolbwyntio ar dri maes:

- gwneud arolwg o'r anghenion er mwyn cael syniad o'r niferoedd o bobl ifanc sy'n dod o fewn y categori hwn (arolwg ar sail genedlaethol ond gan gofnodi'r canlyniadau fesul rhanbarth)
- ymchwilio i wasanaethau a allai ateb yr anghenion hyn
- goruchwilio cynlluniau peilot gyda modelau newydd o ddarpariaeth, yn enwedig y model allgyrch pendant, a gwerthuso'r rhain

Yr ydym o'r farn y dylai'r argymhelliad hwn fod yn rhan o'r cynllun 10-mllynedd i ymdrin â digartrefedd yr ymrwymwyd iddo yn y ddogfen **Cymru'n Un**. Mae angen gweithredu ar y cyd â ffocws i ateb anghenion y bobl ifanc ddigartref sydd â'r anghenion mwyaf cymhleth

Ynghyd â darparwyr yn eu hardaloedd, dylai comisynewyr fod yn fwy ymwybodol o bobl ifanc â lefel uchel o anghenion cymhleth a datblygu systemau i gasglu gwybodaeth ynglŷn â niferoedd a nodweddion a theithiau tai y grŵp hwn. Bydd yn ofynnol crynhoi amrywiaeth o wybodaeth a data, yn cynnwys gwybodaeth gan Cefnogi Pobl a gwybodaeth o fonitro digartrefedd

Dylai Llywodraeth y Cynulliad weithio gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru i fynd i'r afael ag anawsterau datblygu darpariaeth un-safle ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref. Yn y cyswllt hwn, dylid ystyried rhoi cyhoeddusrwydd i'r canllawiau a geir yn yr adroddiad a gynhyrchwyd gan Epona ar gyfer Cyngor Dinas Casnewydd (Epona, 2002) (a datblygu'r canllawiau hyn ymhellach, o bosib, i adlewyrchu'r cyd-destun cyfredol).

Cydweddu anghenion a mathau o ddarpariaeth

Dylai darparwyr a'u partneriaid weithio gyda'i gilydd i:

- sicrhau na fydd pobl ifanc ddigartref dros 18 yn cael eu lletya mewn hosteli oedrannau-cymysg onid oes gan y rheini brosesau asesu a rheolaeth risg praff, a lle y gall cynllun yr adeilad sicrhau diogelwch a lles pobl ifanc

- osgoi rhoi pobl â lefel isel o anghenion sylfaenol mewn hostel neu ddarpariaeth wedi ei rhannu ac yn hytrach, lle bynnag y bo hynny'n bosibl, defnyddio llety ar aelwyd â chefnogaeth a chymorth hyblyg fel y gallant dderbyn cefnogaeth wedi ei thargedu i'w galluogi i ddatblygu sgiliau byw'n annibynnol yn y gymuned
- sicrhau fod gwneud defnydd pragmatig o wasanaethau lle nad oes gwasanaeth amgen ar gael ar gyfer person ifanc yn thema gyson wrth feddwl yn strategol am y ddarpariaeth sydd ar gael yn y cylch (h.y. mae defnyddio gwasanaeth ar gyfer pobl ifanc â lefel uwch o anghenion nag y bwriadwyd i'r gwasanaeth ddelio â nhw dro ar ôl tro yn awgrymu diffyg darpariaeth ar gyfer pobl ifanc ag anghenion mwy cymhleth)
- edrych ar ffyrdd o ddefnyddio adnoddau sy'n bodoli ymhlith darparwyr arbenigol i ddysgu sgiliau (e.e. iechyd meddwl, camddefnyddio sylweddau) i ddarparwyr cefnogaeth gyffredinolaid sy'n gweithio gyda phobl ifanc.

Ardaloedd gwledig

Mewn ardaloedd gwledig, dylai comisiynwyr:

- sicrhau fod gwasanaethau pobl ifanc yn canolbwyntio llai ar ddarpariaeth un-safle, bwrpasol ac yn lle hynny, yn datblygu gwasanaethau a all fod yn hyblyg ac sy'n ymateb i anghenion ar lefel ddaearyddol, fel gwasanaethau lletya ar aelwyd â chefnogaeth, cymorth hyblyg a darpariaeth craidd a chlwster
- weithio ar sail ranbarthol i ddatblygu gwasanaethau ar draws ffiniau i fanteisio ar arbedion maint o ran costau rheoli, a chan gydnabod y ffaith y gall symudiadau pobl ifanc yn hawdd iawn groesi ffiniau awdurdodau.

Mynediad i wasanaethau

Dylai Llywodraeth y Cynulliad ddatblygu canllawiau, a hyrwyddo arfer da, parthed sut y mae anghenion llety a chefnogaeth pobl ifanc a ddiffinir fel plant mewn angen, yn cael eu hasesu a'u diwallu ar lefel leol; y brif nod fydd i awdurdodau lleol gynnal perthynas barhaus gyda phobl ifanc o'r fath, a'u hasesu o dan y Ddeddf Plant yn hytrach nag o dan y ddeddfwriaeth ddigartref

Dylai darparwyr wneud yn siŵr fod ganddynt lwybrau cymhwysedd, mynediad ac asesu clir sy'n galluogi gwasanaethau i ddarparu ar gyfer yr anghenion y bwriedid iddynt wneud, ac osgoi anghydweddiad rhwng anghenion a math o wasanaeth

Dylai mynediad i wasanaethau ar gyfer pobl ifanc ag anghenion cymhleth fod yn seiliedig ar asesiad manwl, yn cynnwys asesiad risg praff

Dylai darparwyr a chomisiynwyr sicrhau fod darpariaeth ar gyfer asesu pobl ifanc ag anghenion cymhleth yn fanwl tra'u bod mewn llety priodol (e.e. yn lletya ar aelwyd â chefnogaeth, neu yn y model SAFE a ddisgrifir yn Atodiad 4)

Symud ymlaen o wasanaethau

Dylai comisiynwyr a darparwyr gydweithio i gynyddu'r gyfran o eiddo cymdeithasol sydd ar gael i'w rentu i bobl ifanc sydd am symud ymlaen o lety â chefnogaeth

Dylai comisiynwyr a darparwyr gydweithio'n glos gyda thimau tai strategol awdurdodau lleol i bwysleisio'r angen am ddatblygu mwy o unedau un-person

Dylai comisiynwyr, darparwyr, timau tai sector preifat a thimau tai strategol weithio'n greadigol i ddatblygu cysylltiadau gyda landlordiaid yn y sector preifat i hwyluso mynediad i'r sector rhentu preifat ar gyfer pobl ifanc lle bo hynny'n briodol

Dylai darparwyr weithio i leihau'r rhwystrau sy'n atal pobl ifanc rhag symud ymlaen, e.e. ystyried defnyddio cytundebau deiliadaeth priodol a gweithio mewn partneriaeth.

Monitro a gwerthuso gwasanaethau

Dylai Llywodraeth y Cynulliad hwyluso sefydlu system gynhwysfawr a phraff o werthuso effeithioldeb y gwahanol fathau o lety a chefnogaeth a ddarperir ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref a sicrhau fod systemau rheoliadol yn goruchwyllo'r mater hwn. Dylai system o'r fath gyfeirio'n uniongyrchol at y nodau cenedlaethol a bennwyd ac ystyried y canlyniadau o ran pobl ifanc a gwerth am arian. Wrth wneud hynny, dylai Llywodraeth y Cynulliad elwa ar brofiad sefydliadau fel Cymorth Cymru a darparwyr cefnogaeth sydd wedi datblygu eu systemau eu hunain i fonitro canlyniadau

Ar lefel leol, dylai gwybodaeth ynglŷn ag effeithioldeb gwasanaethau llety a chefnogaeth ar gyfer pobl ifanc sengl ddigartref o safbwynt gwerth am arian a'r canlyniadau a sicrhau ddylanwadu ar benderfyniadau comisiynu

Mae atodiad yn yr adroddiad llawn yn manylu ymhellach ar fonitro a gwerthuso gwasanaethau.

Ymchwil bellach

Mae'r ymchwil hon wedi nodi dau faes sy'n teilyngu archwiliad pellach:

- archwilio'r cysylltiadau rhwng ymadawyr â gofal a phuteindra yng Nghymru er mwyn dod i ddeall anghenion y grŵp hwn am gefnogaeth a llety ac ymyriadau effeithiol i fynd i'r afael â'r broblem hon
- canfod hyd a lled y defnydd o wasanaethau carchar a chyfleusterau diogel ar gyfer pobl ifanc yng Nghymru er mwyn cynhyrchu argymhellion a chanllawiau ar gyfer ateb anghenion y grŵp hwn am lety a chefnogaeth yn effeithiol, gyda'r nod o'u hailgyfuno â chymdeithas brif-ffrwd. Dylai ymchwil o'r fath geisio asesu effaith eu rhoi mewn lleoliadau diogel y tu allan i Gymru ar y bobl ifanc, ac ystyried a ddylid sefydlu mwy o gyfleusterau yng Nghymru.